

«Вітражі», «Чорні акації» та ін., яскраво оздоблені самою художницею, Зоєю Лісовською, Ладою Ниянківською.

Віра Селянська передала до архіву-музею на зберігання цінні родинні реліквії — обручку матері (1925 р.), клаптик з вишиваного рушника «що його бабуся Касуня дала батькові, коли він пішов з Січовими стрільцями. Йому було 16 років» — написала в нотатці поетеса. Також було виставлено лавровий листочок з могили Данте Алігьєрі — подарунок В. Бовк від М. Рудницького. Окрасою виставки були витинанки художниці.

З нагоди презентації документів перед присутніми виступили Голова національної комісії з питань повернення в Україну культурних цінностей при Кабінеті Міністрів О. Федорук, письменник Л. Череватенко, директор архіву-музею М. Крячок.

До столітнього ювілею українського перекладача, музикознавця, диригента, педагога Бориса Тена (Хомичевського Миколи Васильовича, 1897-1983) ЦДАМЛМ України підготував виставку доку-

ментів із особового фонду митця. Борис Тен — відомий перекладач творів на українську з мов: давньогрецької (Гомер «Одіссея», «Іліада»), Есхіл «Прометей закутий», Софокл «Пар Едіп», «Антигона», Арістотель «Поетика»), англійської (В. Шекспір «Король Річард III»), німецької (Ф. Шіллер «Розбійники», «Вільгельм Тель»), також польської, чеської, французької та інших мов народів світу.

На виставці представлені особисті документи, рукописи названих перекладів, музикознавчих досліджень, поетичних творів, епістолярна спадщина, фото, образотворчі документи, друковані видання.

Виставку було розгорнуто на початку грудня 1997 р. для учасників ювілейного вечора митця, що проходив у концертному залі Музичної Академії (м. Київ). Зі спогадами на урочистостях виступили письменники В. Шевчук, Д. Білоус, О. Ющенко, О. Олтанасюк, мистецтвознавець Д. Степовик. Музичну програму підготував Польський ансамбль пісні та танцю «Льонюк» (худ. керівник І. Сльот).

Михайло Ходоровський

ВЕЧІР ПАМ'ЯТІ ВОЛОДИМРА АНТОНОВИЧА

28 березня 1998 р. в ЦДАМЛМ України відбувся вечір пам'яті визначного українського вченого-історика, археолога, архівіста, громадського діяча Володимир Боніфатійовича Антоновича. Вечір відкрив директор архіву-музею М. Крячок. Він нагадав, зокрема, що саме в приміщенні архіву-музею 1922 р. розпочалася діяльність Центрального історичного архіву, якому було присвоєно ім'я В. Антоновича. Начальник Головархіву України, доктор історичних наук, професор Р. Пиріг відзначив провідну роль В. Антоновича у підготовці українських національних наукових кадрів (на прикладі стосунків В. Антоновича та його учня М. Грушевського). «Археографічна діяльність В. Антоновича» — тема доповіді директора інституту української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського НАН України, член-кореспондента НАН України П. Соханя. Від науковців Київського державного університету ім. Т. Г. Шевченка виступили доктор історичних наук професор А. Катренко і кандидат історичних наук, завідувач музею КДУ В. Короткий. Про документи В. Антоновича, зосереджені в архівних уста-

новах, розповіли директор ЦДАК України в м. Києві Л. З. Писцова та старший науковий співробітник Державного архіву м. Києва С. Карамаш.

Головною подією вечора була презентація мармурового погруддя В. Антоновича. 1890 р. цей бюст за ініціативою одеської «Громади» на кошти мецената В. Тарновського виготовив одеський професор різьбярства Луїджі Йоріні. За радянські часи погруддя Антоновича було понівечене і облите фарбою. Нині унікальний мистецький твір, відresta- вований скульптором Б. Микитенком, експонується в центрі постійно діючої виставки «Із скарбів архіву-музею». Експозиція починається з розділу «Матеріали до вивчення української культури кінця XIX — початку XX ст.» — з періоду, який можна було б назвати «добою Антоновича». Присутні ознайомились також з новою тимчасовою документально-книжковою виставкою ЦДАМЛМ України, серед експонатів якої — прижиттєві і сучасні видання праць В. Антоновича, спогади його учнів І. Каманіна, В. Ляскоронського, меморіальні збірники, документи конференцій, присвячених науковій діяльності видатного сина України.

Катерина Селіверстова, Максим Савченко

ДО ВИХОДУ З ДРУКУ ПЕРШОГО УКРАЇНСЬКОГО ТЕРМІНОЛОГІЧНОГО СЛОВНИКА З АРХІВНОЇ СПРАВИ

У липні 1998 р. завершено кількарічну роботу над термінологічним словником «Архівістика».

Хоча авторський колектив не був цілком переконаний у завершеності цієї роботи (її можна було продовжувати безкінечно), але ми відчували, яку велику потребу у словнику мають усі, хто долучений до архівної справи. Особливо гострим

було пережите нами під час роботи відчуття того, що подальше вдосконалення професійної лексики залежить не стільки від нас, скільки від стану наукового розроблення окремих розділів архівознавства, недостатній рівень якого створював час від часу великі труднощі у прийнятті кінцевих варіантів дефініцій. Усе це переважило, і було

вирішено припинити роботу над словником і видати його з надією, що словник хоч в якійсь мірі зможе послужити трампліном для наступного витка злету архівістики. Архівістики саме у тому трактуванні, яке запропонував словник як «архівознавства та архівної справи у їх єдності».

Деякі рядки з історії створення архівних термінологічних словників.

Від першої пропозиції про видання міжнародного словника архівної термінології (1933 р.) до створення Комітету Міжнародної ради архівів з термінології пройшло 20 років. Комітетові знадобилося ще 11 років, щоб підготувати «Лексикон архівної термінології» (1964). 1984 р. було здійснене перше видання Словника архівної термінології англійською та французькою мовами (з перекладом термінів на голландську, німецьку, італійську, російську та іспанську мови), повторне видання якого відбулося 1988 р.

На теренах СРСР був підготовлений і вийшов 1968 р. «Краткий словарь архивной терминологии». З 1974 по 1982 рр. тривала робота з підготовки «Словаря современной архивной терминологии социалистических стран» (вип. 1) з еквівалентами болгарською, в'єтнамською, німецькою, іспанською, монгольською, польською, румунською, словенською, угорською, чеською мовами; другий випуск був підготовлений за п'ять років і вийшов 1988 р.

Нам відомо, що і в Україні у 20-30 рр. велася робота над термінологічним словником, але слідів її поки що не виявлено в архівах. Будемо вдячні, якщо хтось із наших читачів щось повідомить про це і розкриє ще одну невідому сторінку українського архівознавства.

Робота над даним словником була ініційована 1995 р. новоствореним Українським державним науково-дослідним інститутом архівної справи та документознавства, а очолює її професіонал-архівіст з 25 річним стажем роботи в галузі Костянтин Євгенович Новохатський. Не маючи досвіду лексикографічної роботи, авторський колектив на першому етапі не дотримався усталеної методики і пішов по шляху створення реєстру термінів, не склавши логіко-понятійної схеми як плану архівної терміносистеми. Це мав би бути своєрідний покажчик термінів, розташованих у системі знань, що входять до архівної галузі. Помилка була виправлена пізніше, коли вже був готовий перший варіант словника з дефініціями і експертам треба було визначити повноту охоплення термінів, чого не можна було зробити без систематичного переліку, тоді був складений тематичний покажчик термінів (без дефініцій).

На початковому ж етапі робота з визначення повноти реєстру була виконана державними архівами України. УДНДІАСД отримав 33 відгуки від державних архівів 18 областей, Центральних державних архівів, Інституту української археографії, Київського національного університету ім. Т.Г. Шевченка, Інституту історії України НАН України, Інституту рукопису

Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського, Головного архівного управління України, науково-дослідних інститутів Росії та Білорусі. Підтримкою для розробників термінологічного словника були такі відгуки: «Український науково-дослідний інститут архівної справи та документознавства започаткував надзвичайно важливу, корисну і, головне, вкрай необхідну справу по підготовці архівного термінологічного словника. Потреба в ньому назривала давно і, нарешті, маємо його проект. Запропонований перелік заслуговує на схвалення в цілому, містить основоположні терміни з широкого кола питань архівної справи» (Інститут історії України НАН України); «Заслугою авторів українського видання, безумовно, є те, що в Україні вперше організована публікація такого роду узагальненого посібника з термінології архівної справи. Важливим є те, що словник включає не тільки специфічні архівознавчі терміни, але й терміни з джерелознавства, інформатики та інших наукових дисциплін. Позитивним можна вважати і те, що автори включають до словника й стійкі словосполучення, які характерні для відображення окремих видів робіт» (Інститут архівознавства); «Издание терминологического словаря, бесспорно, является важной и нужной задачей и свидетельствует о профессиональной зрелости украинского архивоведения как научной дисциплины» (Державний архів Одеської області); «Уважно ознайомилися з реєстром термінів, які підлягають включенню до словника «Архівна справа. Сучасний термінологічний словник». На нашу думку, цей реєстр досить повний, і майбутній словник стане дуже цінним виданням» (Державний архів Тернопільської області); «...складання словника архівної термінології є своєчасною і важливою справою» (Державний архів Херсонської області); «Робота по складанню словника дуже важлива і своєчасна. У процесі роботи в архівістів часто виникають труднощі з перекладом тих чи інших термінів і понять» (Державний архів Хмельницької області).

Перший варіант словника було надруковано у грудні 1997 р. До його складу увійшло більш як 1000 термінів. Обговорення першого варіанту відбулося 26 грудня 1997 р. на термінологічному семінарі. Так було започатковано форму колективної роботи над термінологічним словником на семінарах, яка тривала наступні три місяці.

У січні 1998 р. на Дирекції УДНДІАСД було затверджено план-графік підготовки термінологічного словника до видання, визначені фахівці-експерти та опоненти з окремих блоків термінів, встановлені строки проведення термінологічних семінарів для обговорення наслідків експертизи.

Експерти проаналізували словник на повноту відображення в ньому термінів, особливо для визначення нових понять, процесів, явищ в архівній справі, а також суміжних до архівознавства дисциплін. Експертиза повинна була забезпечити точність визначень понять та однозначність

професійної термінології, дати оцінку найменувань термінів українською мовою, а також забезпечити необхідну сумісність української архівної термінології з міжнародною для подальшої уніфікації та стандартизації архівних термінів.

Експертизу здійснили: основні поняття архівознавства та формування НАФ – З.О. Сендик, К.Т. Селіверстова (відділ теорії та технології формування НАФ УДНДІАСД); зберігання архівних документів – А.К. Шурубур, В.М. Юрченко (відділ хіміко-фізичних та біологічних досліджень УДНДІАСД); архівне описування, науково-довідковий апарат архіву та облік архівних документів – Н.М. Христова (відділ обліку документів та ІДА УДНДІАСД), К.Т. Селіверстова; організація збереження та використання кінофотофонодокументів – Н.М. Слончак, О.М. Базанова (ІДКФФА); документознавство та діловодство – С.Г. Кулешов (відділ документознавства УДНДІАСД), О.М. Галченко (Інститут рукопису НБУВ), Н.І. Гончарова (Київський державний університет культури і мистецтв); спеціальні історичні дисципліни – Я.С. Калакура (Київський державний університет ім. Т. Шевченка), В.С. Шандра (відділ теорії та історії архівної справи УДНДІАСД).

Активну участь у дискусіях взяли також:

Л.З. Писцова – директор ЦДА, Т.М. Захарченко – головний спеціаліст ГАУ, С.Ф. Лозова – фахівець з Київського обласного державного архіву, І.Б. Матяш – заступник директора УДНДІАСД, Т.П. Прись – головний спеціаліст ГАУ, Т.П. Рижкова – начальник відділу збереження та обліку архівних документів ГАУ, Т.М. Рокитенць – спеціаліст відділу збереження та обліку архівних документів, М.Б. Савченко – науковий співробітник УДНДІАСД.

Відбулося 9 термінологічних семінарів, які проходили в Центральному державному архіві кінофотофонодокументів. Його дирекцією були створені прекрасні умови для роботи семінарів, що проходили у формі вільних дискусій з приводу запропонованих експертами нових варіантів дефініцій.

Науковий рівень термінологічного словника у великій мірі залежить від того, наскільки глибоко досліджені терміни та їхні блоки. На жаль, відбору дефініцій до словника не сприяла наукова база більшої кількості блоків терміносистеми. Тому автори в основному послуговувались термінологічними джерелами, що існували на цей час. Значно сприяла термінологічним дослідженням робота над новим підручником «Архівознавство», яка збіглася з ними у часі.

На термінологічних семінарах особлива увага була зосереджена на обговоренні тих термінологічних блоків, які, на думку упорядників, вимагали актуалізації. Це стосувалося, наприклад, принципів архівної роботи. Було вирішено подати у словнику лише ті з них, які є специфічними для архівістики. На цій підставі були виключені загальнонаукові принципи – всебічності, історизму, об'єктивності. У той же час були сформульовані нові, які ще не знайшли місця в

наукових розробках (наприклад, принцип вільного доступу до архівних документів). Під назвою принципу континуїтету було вирішено включити важливе правило безперервності у роботі з документами від їх створення у діловодстві до організації архівного зберігання. При обговоренні погодилися з тим, що жоден з українських еквівалентів не передає його змісту – «преемственность» (рос.) має переклади «наслідування» (юридичний термін) та «наступність» – тому прийняли іноземну назву. Назва принципу була знайдена у сучасному словнику іноземних слів від англ. continuous (продовжувати) – континуїтет. Термін вживається у юридичній та парламентарній лексичі для визначення «преемственности в развитии права» та «неперервности заседаний парламента».

Зважаючи на останні наукові розробки у галузі архівного описування було також включено принципи адекватності інформації описуваному об'єкту та принцип багатфункціональності описання (див. Архівознавство: науковий словник для вищих навч. закл. – К., 1998. – С. 284).

Багато уваги було приділено термінам блоку архівних технологій. Введено нові терміни «формування НАФ», «включення документів до складу НАФ», «архівні технології», «організація документів архіву», «комп'ютерна реставрація документа». Внесено суттєві зміни у назву самих термінів. Наприклад, відмовились від терміну «використання архівних документів», замінивши його на «користування архівними документами». Цей блок і особливо блок «науково-довідковий апарат» актуалізовано за допомогою понять з інформатики. Знято термін «дослідник» – введено «користувач архівними документами» та «споживач архівної інформації». Ці терміни широко вживаються у суміжних галузях: інформаційній, бібліотечній, бібліографічній діяльності. Навіть відвідувачів бібліотек вже не завжди називають читачами на тій підставі, що вони приходять до бібліотеки не лише для читання, але й з метою пошуку інформації. Звичайно, у порівнянні з «користувачем», «читач» знаходиться на вищій сходинці. Висловлюється пропозиція ввести цей термін і в архівну справу (див.: Рекомендації по стандарту європейської політики в отношении доступа к архивам // Отечественные архивы. – 1998. – № 2. – С. 4), але поки що він не прижився, то й не включено його до Словника.

При включенні терміну до Словника важливим було врахувати не тільки його традиційне вживання, але й дослідити міжнародне значення й адаптуватися, по можливості, до нього. Це буде першим кроком до створення багатомовних словників. Наприклад, у словнику розширено значення терміну «доступ до архівних документів» у порівнянні з його теперішнім звуженням трактуванням дозволу на користування ними. Введено поняття «архівний пошук» як основне, замість «виявлення архівних документів», яке

залишене як синонім. До словника включено терміни, що характеризують нові явища в архівній галузі: «архівний маркетинг», «асоціація архівів (архівістів)», «економічний архів, або бізнес-архів». Робота над перекладом міжнародного термінологічного словника (МРА, 1988), здійснювана В. та К. Селіверстовими, допомогла адаптувати до міжнародної термінології та знайти точніші визначення таких термінів як «архівний фонд», «машиночитаний документ», «відкритий та закритий архівний фонд» тощо. На жаль, поки що не було знайдено компромісу стосовно терміну «архівне надбання», яке трактується на міжнародному рівні як спільне надбання двох і більше держав, що не може бути роз'єднане і сприймається як ціле; термін було знято з Словника.

Порівняльний аналіз термінів, що складають міжнародний стандарт з архівного описання ISAD(G)-94, з реєстром термінологічного словника виявив, що до нього на першому етапі не були включені поняття, якими визначені елементи описання: рівень описування, одиниця описування, історія/біографія фондоутворювача, анотація документів. У зв'язку з роботою над Національним стандартом архівного описання було визнано за потрібне включити ці терміни до Словника. Одnocześnie з наближенням до міжнародної термінології було запропоновано визначитися із застосуванням в українській терміносистемі базового терміну «архівне описування». Після 30-х років замість нього в усіх виданнях і для характеристики технологічного процесу і для визначення результату процесу — вживалось «архівне описання» або «архівний опис». На семінарі не було заперечень проти пропозиції закрити за цими трьома поняттями їх справжній зміст: опис — за довідником, описування — за процесом, описання — за вторинною документною інформацією як результатом описування.

Чітко були сформульовані принципи відбору термінів, що стосуються організації зберігання КФФД. Провідні спеціалісти ЦДКФФДА Н. Слончак та О. Базанова ретельно проаналізували включені до Словника близько 100 термінів, запропонували зняти близько двадцяти з них на підставі випадковості. Н. Слончак були запропоновані нові дефініції термінів: фотодокумент, фонограма, фотовідбиток, фільмовий архівний каталог та ряд інших.

Деякі семінари були присвячені термінології документознавства. Полярність думок з приводу його базових понять відбила наявність різних підходів до розуміння самої сутності документознавства. Власне, як відзначив С. Кулешов, докт. іст. наук, завідувач відділу документознавства УДНДІАСД, варіанти концепцій документознавства ґрунтуються на певних трактуваннях сутності поняття «документ». О. Гальченко, канд. іст. наук, старший науковий співробітник Інституту рукопису Національної бібліотеки України ім. В. Вернадського, висловила

думку, що це поняття треба розуміти тільки як офіційне джерело. У цьому контексті вона порушила питання про недопустимість використання терміну «документ» щодо літературних пам'яток, про співвідношення понять «періоджерело», «архетип» і «протограф». Щодо останніх, то вони були, за її пропозицією, чітко розведені, а стосовно терміну «документ» С. Кулешов запропонував зупинитися на його трактуванні в інформатиці як «запису інформації на матеріальному носії, основна функція якого — збереження і передавання інформації в просторі й часі». Це тлумачення дозволяє назвати цим узагальнюючим терміном усі писемні матеріали, що є предметом архівного зберігання.

Не дійшли згоди щодо вживання поняття «жанр документа». О. Гальченко заперечила можливість використання терміну «жанр документа» на тій підставі, що жанр — це класифікаційна ознака творів мистецтва та літератури. На заувагу С. Кулешова, термін «жанр документа» використовується також деякими істориками-джерелознавцями (у тому числі вітчизняними) щодо видів історичної ділової документації. На його думку, не можна залишатися на позиціях тільки своєї галузі, коли мова йде про категоріальні поняття, а використовувати й історико-джерелознавчий, інформологічний підходи.

Він підкреслив, що документознавство як наука в Україні знаходиться на початковому етапі і тому необхідно використати досвід, накопичений російськими вченими та колегами з так званого далекого зарубіжжя, і врахувати оригінальні концепції вітчизняних дослідників, водночас словник повинен, безперечно, відбивати більш сталі погляди, причому з позицій архівістики, з узгодженістю семантики всіх дефініцій, а дискусійні питання необхідно обговорити на сторінках спеціальних часописів.

Н. Гончарова, канд. екон. наук, доцент Київського державного університету культури і мистецтв, проаналізувала блок термінів з теорії та практики діловодства і відзначила, що деякі з них є застарілими, частина потребує уточнення у визначеннях, що пов'язано зі змінами у процесах створення та використання управлінської документації. Застарілі терміни було виключено з реєстру, а запропоновані нові терміни «бізнес-план», «бізнес-проект», «інформограма», «оперограма» знайдуть місце в окремому словнику з діловодства.

Значну допомогу розробники словника отримали від фахівців з Інституту української мови НАН України, які ретельно проаналізували запропонований варіант термінологічного словника і зробили його мовну редакцію. Ними і була започаткована дискусія з приводу формулювань самих термінів українською мовою. Наведено нижче деякі їхні зауваження і висловлювання, які викликали інтерес у слухачів семінару.

Зокрема, С. Єрмоленко, доктор філологічних наук, завідувач відділу структури української мови Інституту української мови, висловила ряд

пропозицій щодо вживання термінів українською мовою, з врахуванням сучасних словотворчих тенденцій. «Зараз спостерігається термінологічний бум, але фахівців-термінологів мало, тому треба самим фахівцям серед багатьох запропонованих варіантів шукати потрібні (наприклад, діловодство чи справочинство). Сучасною тенденцією є дотримання правила уникати розмовних віддіслівних іменників на *-ка* – обробка, перевірка, зйомка. Ці труднощі виникають саме через те, що мислення у нас перекладне, а треба йти не шляхом калькування, а через дефініцію, тлумачення». Я. Калакура, завідувач кафедри архівознавства та спеціальних історичних дисциплін Київського університету ім. Т. Шевченка, вважає, що в цих питаннях дуже корисною є допомога фахівців Інституту української мови – законодавців у мові, її творців.

Н. Дужик, науковий співробітник Інституту української мови, вважає, що треба уніфікувати назви процесів (обробка – оброблення, перевірка – перевіряння), а деяким термінам треба повернути звичну назву (наприклад, краще вживати не «мапа», а «карта», тому що від слова «мапа» не можна утворити спільнокореневих слів). Вона зазначила, що роботу укладачів словника можна оцінити як ретельну, а після врахування зауважень і пропозицій українська архівістика отримає дуже потрібне видання.

У процесі обговорення було вирішене й питання, чи подавати і яким чином представляти російський еквівалент термінів. На думку Я. Калакури, треба робити національний, а не російсько-український чи українсько-англійський словник – це може стати наступним кроком. «...У 20-30-х роках розроблялася українська архівна термінологія, але процес цей був зупинений з відомих причин. Тому сьогодні робота повинна бути зосереджена саме на українській термінології». Вагомим був аргумент В. Дяхоцького, канд. іст. наук, директора УДНДІАСД: «В Україні цілі регіони послугуються російською мовою, тому ми мусимо зважати на ситуацію, що склалася, і представити російський варіант». Я. Калакура наполягає: «З усього реєстру термінів не так багато слів, які не збігаються в російській і українських мовах («архів», «документ» – не вимагають перекладу)». Н. Слончак, директор Центрального державного кінофотофоноархіву, підтримала Ярослава Степановича: не треба подавати російський еквівалент поряд з тлумаченням терміну. К. Селіверстова запропонувала зважити на міжнародну практику: «Маємо приклад тлумачного словника МРА, де дефініції подаються англійською і французькою мовами, а еквіваленти – російською, іспанською та іншими мовами. Добре було б подати і в нашому словнику крім російського, англійський еквівалент, тим більше що на сьогодні ми вже маємо чверть перекладених термінів з цього словника. У вказаному словнику еквіваленти подаються зразу ж після дефініції, а в допоміжному довідковому апараті подані словники на кожній з 7 мов з посиланням на номер терміну. Нам можна обмежитись переліком російських відповідників у

довідковому апараті, знявши їх з основної частини». На думку Л. Васько, заст. головного редактора журналу «Архіви України», треба зберегти тип тлумачного термінологічного словника, давши в кінці перекладовий словничок термінів, які не збігаються у перекладі.

Учасники обговорення дійшли згоди про складання російсько-українського словника термінів, але розмістити його у науково-довідковому апараті термінологічного словника. Також вирішили вивести аббревіатури з основного тексту і подати їх окремим списком з розшифровкою.

У процесі обговорення були висловлені пропозиції щодо повноти реєстру термінів. Запропонований для розгляду варіант словника значно перевищував обсяги термінів, включених до «Краткого словаря архивной терминологии» (М; Ленинград, 1968) – близько 500 термінів, до Словника архівних термінів соціалістичних країн – 1 випуску – 417 і 2 випуску – 282, до Словника МРА (1988 р.) – близько 500. На думку Я. Калакури, це не могло бути приводом до скорочення реєстру термінів в українському словнику, адже «реєстром ми окреслюємо культуру мови фахівця і тому не можемо обмежитись тільки сотнями термінів». Одночасно експертами було звернуто увагу на недопільність тлумачення зрозумілих слів і особливо словосполучень, таких як «лабораторія мікрофотокопіювання», окремі слова з яких вже знайшли своє місце в словнику. З цього приводу слушно зауважила В. Шандра, канд. іст. наук, завідувач відділу УДНДІАСД: «Функціонально словник не повинен відображати розмовного жанру, а скоріше носити рекомендаційний характер, виконуючи до певної міри роль стандартних вимог на фахову, професійну термінологію. Якщо вже і вдаватися до характеристики розмовних понять, то вказувати сферу її дії, як: усне, історичне тощо. З розмовної практики варто взяти ті терміни, які вже ustaliliся. Не варто брати ті терміни, які зрозумілі самі по собі, в силу їх простоти самопояснення типу: «головний прохід між стелажми» або «шафа для зберігання планів і карт». У дальшій роботі над словником це зауваження знайшло втілення: були зняті вказані, а також інші подібні терміни. До словника було включено, рахуючи терміни-синоніми, близько 850 термінів.

Під час роботи над словником семінари стали необхідною формою пошуку істини, яка часто народжувалася у гострих дискусіях. Вони стали і методом навчання для співробітників УДНДІАСД, для студентів Київського державного університету культури і мистецтв, які в цей період перебували на виробничій практиці, та інших учасників. Одночасно це було корисним спілкуванням для науковців і практиків архівної справи. І все це, врешті-решт, сприяло плідній роботі у галузі термінографії. Видрук словника ми розглядаємо як перший крок на шляху до впорядкування української архівної терміносистеми, ця робота буде продовжуватися і у напрямі видання словників за окремими проблемами, а також багатомовних...